

Povereníctvo vnútra - VII. odbor.

Bratislava, 25. november 1947.

Číslo: 9143-VII/19-1947.

Vec: Prejav Dr. H u s á k a -
zaslanie.

Všetky OŠB !

Prílohy: 1 .

Pripojene zasielam rozhlasový prejav Dr. Gustava Husáka, predsedu SP, zo dňa 22. novembra 1947 s tým, aby bol ihneď predmetom školenia.

Za povereníka:

pr. Otkermy

Citah

Laur

Samy
Kodety

Sob

Yandy

Dyuma

Spa

ODBOČKA ŠTÁTNEJ BEZPEČNOSTI V PREŠOVE
Dato: 27. XI. 1947
C. j.: 539/47. Pril.: 1.

Ad acta

16. DEC. 1947

Rozhlasový prejav Dr. Gustava Husáka, predsedu SP dňa
22. novembra 1947.

Posledné mesiace rozrušily mysle slovenského človeka a odvieďly jeho pozornosť od pokojnej a tvorivej práce, čoraz viac k otázkam politickým, k otázkam, ktoré sa týkajú spravovania a vedenia vecí na Slovensku. Statisíce drobných ľudí, ktoré na poli, v továrňach a v úradoch plnily vzorne svoju povinnosť voči svojej rodine a štátu znepokojovane posudzovaly pomery u nás, sľadávaly mnohé neporiadky a s obavou sa pýtaly: Kam sa to vlastne Slovensko dostava? Naše roľnícke obyvateľstvo, ťažko postihnuté neúrodou, čakalo na pomoc od vedenia štátu, aby do novej úrody mohlo bez katastrofy vydržať. Štátny zamestnanec a robotník rozhorčene pozoroval ako jeho plat a mzda je sústavne znehodnocovaná čiernymi cenami najpotrebnejších článkov denného života, s rozhorčením sa pýtal, prečo jeho žena musí vystavať celé hodiny pred poloprázdnyimi obchodami, kým na druhej strane tí, čo peniaze majú, hrevo si vedia zaopatriť všetko. Ľudia, oddaní Československej republike s rozpakami pozorovali, ako v našich obciach, okresoch a ústredných úradoch dostavajú sa na čelné miesta ľudia kompromitovaní fašistickým režimom a nepriateľsky zaujatí voči ľudovému režimu. Tieto a mnohé iné príčiny vytvaraly atmosféru neistoty, nedôvery a pochybností, či naše zákony, opatrenia, pro ramy vlády sú myslené vážne a či ešte u nás sú sily schopné zaručiť poriadok v hospodárskom a politickom živote. Mohutné ľudové hnutie, vychádzajúce zo závodov od odbojových složíek, od nášho roľníckeho ľudu, bolo veľkým protestným prejavom proti každému politickému i sociálnemu rozvratu a dožadovalo sa rýchleho a energického sjednania napravy. Dostával som stovky listov, telegramov a rezolúcií, navštevovaly ma početné delegácie roľníkov, robotníkov a odbojových príslušníkov, ktorí sa dožadovali napravy po všetkých stránkach. Pre mňa sú všetky tieto prejavy dôkazom veľkej starosti širokých vrstiev nášho národa o osud štátu, jeho ľudový režim, o poriadok vo výžive a v celom verejnom živote. Keď sjazd závodných a zamestnaneckých rad, ku ktorému sa pripojili

./.

i odbojeví pracovníci a neskoršie i roľnícka konferencia, vyslovil požiadavok odstúpenia Sboru povereníkov, považoval som toto za príkaz, ktorý treba poslúchnuť, lebo neviem si predstaviť v ľudovom a demokratickom štáte sebavyšší orgán, ktorý by mohol spravovať verejné veci proti vôli alebo v rozpore so širokými vrstvami obyvateľstva. Pri dlhých rokovaníach o složenie nového Sboru povereníkov bolo všetkým a všade jasné, že v závažných otázkach bezpečnosti štátu, životnej úrovne pracujúcich vrstiev musí nastať rozhodný obrat.

V tomto položení a nie v najlepšej atmosfére politickej, v ťažkej vyživovacej situácii ujíma sa práca a vedenie vecí na Slovensku nový Sbor povereníkov. Nastalo čiastočné upokojenie, ale sme si vedomí toho, že je tu i veľké očakávanie, ako nový Sbor povereníkov politickú krízu bude prekonávať, ako bude riešiť boľševské otázky roľníctva, ako zabezpečí poriadok vo výžive a distribúcii. Myslím, že do re vystihol túto situáciu jeden závod, ktorý v pozdravnom telegrame mi napísal, že sa očakávajú od nového Sboru povereníkov rýchle činy. Všade sa stretávame s obecnou mienkou, že bolo dosť slov, dosť rečí a sľubov, že je potrebné jednať rýchle, čestne a spravodlivo. Z tohoto hľadiska začína nový Sbor povereníkov svoju prácu, z tohoto zorného uhlu budeme usmerňovať naše opatrenia.

Posledné mesiace nám jasne ukázaly jednu z hlavných príčin všetkých ťažkostí u nás. Ukázaly, že od prvých mesiacov po oslobodení pracovali na Slovensku rozvetvené skupiny zaškodníkov a nerpiateľov štátu, ľudí, ktorí sa nikdy nesmierili s porážkou a likvidovania fašistického Tisovho režimu a že títo ľudia mali rozsiahlu a rozvetvenú sieť v politickom živote, hospodárskom aparáte a vo všetkých dôležitých složkách verejnej spravy. Je bezpečne dokázané, že pracovali podľa príkazov a smerníc fašistickej emigrácie, ktorá stojí úplne v špionážnych službách cudzích, nám nepriateľských mocností. Títo ľudia, sprisahanci a rozvratníci, dali si za cieľ v príhodnej chvíli pokúsiť sa o rozbitie nášho štátu, o povalenie ľudového a demokratického režimu a obnovenie polokolonialneho Slovenského štátu, ktorý by bol v rukách západných kapitalistov. Svoje zábery chceli uskutočniť

- 4 -

ňovať zákony Republiky proti ľuďom, ktorí ich porušia, proti rozvratníkom, proti panikárom, vojnovým štváčom, rozširovateľom poplašných zpráav a hanobiteľom Republiky a jej ľudového zriadenia. Vyčistiť náš verejný život od takých ľudí, ktorí často zneužívali svoje politické, úradné alebo kňazské postavenie k otravovaniu studní, je jednou z najnaliehavejších úloh, ktoré má nový Sbor povereníkov splniť. Chceme pri tom chrániť drobných ľudí, ktorí z pomýlenosti v minulosti slúžili tisovskému režimu, chceme chrániť osobnú slobodu a majetkovú istotu každého občana, ktorý vernosť štátu a demokratickému zriadeniu činmi zachováva. Keď sa podarí tato úloha, vytvoríme trvalé predpoklady pokojného politického vývinu na Slovensku.

Zvýšenú pozornosť bude nový Sbor povereníkov venovať nášmu roľníckemu ľudu. Starostlivosť o roľníctvo v tejto ťažkej zime a pevné úsilie o celkové povznesenie roľníckeho obyvateľstva patria medzi prvoradé úlohy nášho štátu. V pridelovaní a zaknihovaní pôdy, v speňažovaní roľníckych produktov, v strojovej a inej pomoci roľníckej rodine, v zásobovaní roľníka priemyselnými článkami, vidíme cesty ako zlepšiť postavenia statisícov roľníckych duší.

V ťažkej situácii preberáme starosť o výživu nášho ľudu. Zlá úroda, organizačný a distribučný neporiadok zavinily, že po celé mesiace niektoré kraje, obce a závody nedostali svoj riadny prídela. Náš človek chape, že keď nie je veľa, nemôže ani veľa dostávať. Nerozumel však tomu, že prečo to malo nemôže byť rozdeľované spravodlivo. Nový Sbor povereníkov chce v najužšej spolupráci s odborovými organizáciami a Jednotným sväzom slovenských roľníkov urobiť vo vyživovacích otázkach rázny poriadok. Vzali sme si za úlohu, aby v mesiaci decembri každý náš obyvateľ, ktorý je na to odkázaný, dostal plnú dávku múky a chleba zavčasu a za úradnú cenu. Staráme sa o to, aby aj v ostatných mesiacoch do novej úrody bolo obyvateľstvo riadne zásobené. Aby sa tento náš úmysel splnil a aby naše opatrenia nezlyhali, potrebné je k tomu niekoľko predpokladov:

./.

pomocou vojny medzi západom a východom, v ktorú vojnu veľmi skoro dúfali a do ktorej všemožne štváli. Do tej doby, kým by ich zločinné dielo vojnového zničenia sa uskutočnilo, chceli upraviť svoju podzemnú sieť tak, aby prenikla celý štátny aparát, národné výbory, bezpečnostné orgány, a armadu, ako aj niektoré politické strany. Do tej doby rozsievali nespokojnosť medzi slovenským obyvateľstvom, organizovali politický a hospodársky rozvrat a rozširovali vojnovú paniku medzi drobnými ľuďmi. Toto je práca všetkých tých kempnýovcov, staškovcov a stoviek ostatných sprisahancov a rozvratníkov, ktorých zločinné plány proti Republike a slovenskému ľudu boli odhalené a ktorí za svoju zločinnú činnosť budú sa skoro zodpovedať pred našimi súdmi. Hovorili mi mnohí ľudia, že časť obyvateľstva nechce ani veriť takejto činnosti a v takéto úmysly sprisahancov. Spytovali sa ma mnohí, či tu nejde o mystifikáciu, alebo o mocensko-politický zápas. Verejné procesy pred nezávislými súdmi, ktoré budú s týmito zločincami, presvedčia myslím každého, že bola už naliehavá nutnosť tieto protidemokratické a fašistické zbytky vylúčiť z občianskeho života, presvedčia každého, že špiónov, zradcov a agentov cudzích mocností, rozvratníkov a sabotérov v zaujme upevnenia demokracie, v zaujme pokojného života na Slovensku nechceme trpieť medzi sebou, tým menej ich ponechať na vedúcich politických a hospodárskych miestach.

Nový Sbor povereníkov so všetkou prísnosťou a dôslednosťou ako orgány bezpečnostnými, tak aj v rezorte spravodlivosti bude potierať rozvratné a protištátne živly, aby upevnil jednotu štátu, garantoval jeho bezpečnosť na Slovensku a zabezpečil pokoj miliónom drobným pracujúcim našim orgánom. V zaujme udržania demokracie musíme sa zbaviť protidemokratických a fašistických síl, i keď si dnes dávajú masku demokratičnosti. Tu niet kompromisov. Musí prestať ľahostajnosť, ktorú sme na mnohých miestach aj v štátnom aparáte pozorovali voči rozvratným elementom. V čínoch a v práci musí každý osvedčiť svoj pomer k Republike a jej ľudovému zriadeniu, kto chce byť považovaný za lojálneho občana nášho štátu. S plnou dôslednosťou budú sa uplat-

./.

výrobný program a predsa robotník, roľník a úradník nevidel nápravu a sťažoval si, že za úradné ceny dostane málo-čo a za predražené čierne ceny môže dostať všetko. Preorganizuje sa distribučný systém a zvýši sa dopyt štátnej kontroly tak, aby tie množstvá, ktoré sú k dispozícii pre nášho konzumenta, dostali sa do rúk najpotrebnejších vrstiev a za úradné ceny. Už teraz v decembri chceme dosiahnuť, aby naši roľníci pri výkupu obilia a zamískov dostali látky a obuv za úradné ceny, aby robotníctvo v závodoch a štátne zamestnanectvo pocítilo zlepšenie. Chceme vopred upozorniť, že nebude týchto tovarov ihneď dostatok pre všetkých. Každý pochopí, že nie je možné naraz zasobiť všetkých. Chceme však dosiahnuť toho stavu, aby látkami, obuvou a ostatnými priemyselnými výrobkami postupne mesiac za mesiacom boli zásobení všetci obyvatelia a v každom prípade za úradné ceny. Ak nájdeme pomoc v širokých vrstvách obyvateľstva, tento náš plán musí sa uskutočniť. Prevádzkať ho započneme ihneď.

Zlepšena bude kontrola celého distribučného procesu. Nepovažujem za spravodlivé ani morálne, aby vtedy, keď chudobná rodina, keď roľník, robotník a úradník ma v mnohých článkoch nedostatok, nekresťansky bohatli korisťníci a keťasi na predražovaní tovaru a čiernom obchode. Považujem to za okrádanie národa a za okrádanie najpotrebnejších vrstiev ľudu. Všetky štátne orgány musia vyvinúť zvýšenú činnosť na potlačenie šmelinárskych elementov.

Iba vtedy zabezpečíme výživu obyvateľstva, ak zaručíme zásobovaním potrebnými a priemyselnými článkami za úradné ceny, môžeme zvýšiť životnú úroveň nášho ľudu, udržať pevnosť našej koruny, zhodnotiť mzdy a platy a peniaze, ktoré roľník za svoje produkty dostáva. Niet inej cesty k hospodárskej konsolidácii, ako zvyšovať výrobu a zaviesť pevný poriadok a spravodlivosť do distribúcie zásobovania a do rozdelenia týchto článkov medzi obyvateľstvo. Máte možnosť tieto plány uskutočniť. Máme možnosť uspokojiť rozbúrené mysle a priviesť spokojnosť medzi naše obyvateľstvo. Nezávisí to, pravda, iba od tých 15 ľudí, ktorí sedia v Sbere povereníkov, i keď ich zodpovednosť

./.

Pri všetkej neúrode vieme, že je ešte u našich roľníkov obilie, ktoré nepotrebujú pre výživu svojej rodiny a pre osiatie svojich polí. Vieme, že úradné neboly zachytené všetky množstvá vymla-teného obilia. Provedieme preto akciu výkupu obilia a zemiakov po všetkých našich okresoch a obciach v mesiaci decembri. Bude-
me žiadať, aby predpísané dávky boli presne a rýchle odovzdané, aby naši roľníci odovzdali pre účely verejného zásobovania všet-
ko, čo môžu zo svojich zásob postrádať. Nemôže byť v narode a štáte taká spravodlivosť, aby jeden mal hojnosť a druhého deti a rodina hladovali alebo pokútne a za predražené ceny si potra-
viny musely šáňať. Apelujeme aj touto cestou na našich roľní-
kov, aby v záujme výživy nášho naroda pochopili naše volania, pochopili svoju národnú i ľudskú povinnosť pomôcť pri výžive celého obyvateľstva. Je v záujme roľníctva samého, aby vyživo-
vací rozvrat sa nerozraстал, aby tato situacia nezrušila i priem-
yselnú výrobu a aby aj roľníctvo prispelo k celkovej konsoli-
dácii našich pomerov. Veríme, že sa nesklameme v dobrej viere v našich roľníkov a že výkup obilia a zemiakov sa nám úspešne podarí.

Je treba pochopenia i u vrstiev konzumentských. Je u nás dost ľudí, ktorí majú plné komory, ktorí si zavčasu zásobili svoju rodinu, ale pritom sa dožadujú verejného prídeltu potravín a tým oberejú ohľad od úst vrstvám chudobnejším. Preto je potrebné, aby takíto konzumenti boli vyškrtnutí z verejného zásobovania na ten čas, na ktorý sú zásobení, aby disciplína konzumentských vrstiev bola našim pomocníkom pri celkovom riešení.

Potrebná je poctivosť distribučných orgánov, najmä obchod-
níkov, potrebná je pomoc čestných ľudí pri potieraní čierneho obchodu. Nevystačíme s doterajšími ohľadmi proti rozvracačom výživy obyvateľstva, preto kontrolné orgány a celý štátny apa-
rát sprísni svoj dohľad a postup.

Naše veľkosť sa dožaduje naprawy v distribúcii priemysel-
ných článkov, najmä textilu. Medzi predné naše úlohy zaradili sme starosť o spravodlivé zásobovanie obyvateľstva priemysel-
nými výrobkami. Zamestnanectvo v našich továrňach statočne plní

./.

je najväčšia. Zavisí to od pomoci, spolupráce a podpory všetkých čestných ľudí, ktorí s našim štátom a s jeho rozkvetom to myslia dobre, ktorí lásku k slovenskému národu prejavujú tvoriť prácou a rešpektovaním zákonov a predpisov. Postavenie nového Sboru poverenikov nie je prave zavideniahodné. Úlohy, ktoré máme riešiť, sú veľké. Chceme však s najväčšou energiou, s pevným odhodlaním a riaznymi opatreniami prekonať dnešnú krízu, zaviesť poriadok do rozvrátených sektorov verejného života, upevniť Československú republiku a zosilniť ľudový a demokratický režim u nás. Veľké úspechy sme dosiahli po oslobodení, pevné výsledky máme v plnení dvojročného plánu, v industrializácii a v mnohých úspechoch výroby. Vyriešenie spomenutých úloh zabezpečí dobré výhliadky každého nášho občana, spokojnosť našich rodín, istotu existenčnú aj politickú. Posledné mesiace poučily, myslím, všetkých v tomto štáte, že je potrebné veľmi dbať na hlas širokých vrstiev ľudu, že je treba pozorne sledovať volanie drobného človeka po spravodlivosti a po náprave. Veľkopanska politika minulosti, ktorá so zatvorenými dverami robila fígle na účet drobného človeka a pre ľud mala iba lži alebo policajné orgány, nikdy viac v našom verejnom živote nesmie mať miesta. Budeme hovoriť pravdu o situácii a o každej otázke. Vieme, že naša činnosť bude pod prísnou kontrolou verejnosti. Ja tu kritiku vítam a želám si, aby sa vzťahovala na každého, kto je v tomto štáte zodpovedný za verejné veci v obecnom, okresnom alebo v akomkoľvek merítku. Vítam bdelosť a ostražitosť širokých vrstiev národa, lebo viem, že ľudová spravodlivosť vie oceniť každý dobrý čin a podporí dobrú vec. Tedy v skutkoch chceme previesť nápravu. S optimistickým novým elánom a novou energiou ideme do zodpovednej práce. Želáme si k tomu iba porozumenie a podporu širokých vrstiev nášho pracujúceho ľudu.

- - . - -